

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravnški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXI.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., TOREK, 13. JUNIJA (JUNE 13), 1939

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 114

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Premier Chamberlain obnovil politiko "pomirjenja" diktatorjev

Voditelji opozicije napadajo premierja in zahtevajo reorganiziranje kabineta. Baltičke države pozvale svoje reprezentante v Moskvi domov in namignile, da ne marajo ruskih garancij glede neodvisnosti. Danska ostane nevtralna v konfliktu

London, 12. jun. — Napore, katerih cilj je potegnitev sootkaz Rusije v angleško-francosko fronto, so zdaj zasenčile kritike in napadi na Chamberlainovo vladno politiko "pomirjenja" diktatorjev. Napadi so bili zaenkrat zahtevani glede reorganiziranja kabineta. Upravičeno so nov politični problem povežemo s poročili, da se je Chamberlainova vlada odločila za razpis splošnih volitev. Te naj bi se izvedle v prvih dneh oktobra tega leta.

Chamberlain in zunanji ministri Halifax bosta danes nastopila pred parlamentom in morda bosta pojasnili svoje izjave, ki sta jih dala zadnji teden v katerih sta namignila, da so ta se vedno odprta za pogajanja z Nemčijo in Italijo. Če uradni krogi zanikajo obsevirne voditeljeve opozicije, da Chamberlainova vlada spet pridira svojo politiko, prevladuje mnenje, da se je pripravila pogajati s Hitlerjem in Mussolinijem. Arthur Greenwood, vodja laboritov, je že naznanil, da bo zahteval jasno izjavo od Chamberlaina, ali je on od novo pogajanj glede vrnitve Evrope in rešitve drugim prometov z Nemčijo in Italijo.

Latvija, 12. jun. — Baltičke države, ki vidijo nevarnost angleških naporih, da se Rusija pridruži angleško-francoski vojni bloku in sklene militarni zvezi z Veliko Britanijo Francijo, so pozvale svoje politike iz Moskve domov, da pogajajo o poteku pogajanj. Te ne zaupajo Rusiji, Angliji in Franciji in odklanjajo garancije njih neodvisnosti. Sovjetska vlada je že prej naznanila, da je pripravljena eniti trgovinski dogovor z Nemčijo.

Ruski predlog glede garancije neodvisnosti je izzval kritike v Latviji in na Finskem. Države so proti sklenitvi anglo-ruske pogodbe, ki bi garancirala njih bodoči obstoj. Takšna garancija pomeni vojno, je argument. Pravijo, da sta maršal Volodjov, sovjetski vojni komisar, A. Zdanov, poglavar leninskih distriktov, proti vojni zvezi z Anglijo in Francijo. København, Danska, 12. jun. — Zunanji ministri P. R. Munch in J. Lunde izjavila, da hoče Danska ostati nevtralna v bodočem konfliktu v Evropi, ki je neizbežen, čeprav je sklenila nenadni pakt z Nemčijo. Munch dejal, "da bodo Danska in druge male države držale roke od konflikta ne samo v svojem lastnem interesu, temveč tudi v interesu Evrope."

Span palestinskega šteta napaden

Jeruzalem, Palestina, 12. jun. — Rauf El Bitar, župan v Jaffi, njegov spremljevalec so bili napadani na glavnem trgu. Napadniki so streljali na župana, ki je bil poškodovan. Napad je bil posledica spora med palestinsko in arabsko državo, v kateri je tvorili podrejeni manjšine. Izgred med židi in Arabci, ki se je pripetila v Jeruzalemu, je bil nekdo angleški policaj ubit, dva arabska u-

Gdansk bo kmalu nemška posest?

Izjava voditelja nacijske organizacije

Gdansk, 12. jun. — Albert Forster, vodja tukajšnjih nacijskih organizacij, je na masnem shodu svoje organizacije, katerega se je udeležilo tudi več tisoč Hitlerjevih "šturmarmov" iz Vzhodne Prusije, slovesno izjavil, da čas, ko bo Gdansk prišel pod Nemčijo, ni več daleč.

"Vsi vemo in čutimo, da se bo usoda Gdanskega kmalu odločila," je rekel Forster. "To pomeni, da bo svobodno mesto v bližnji bodočnosti postalo posest Nemčije."

Na odru, s katerega je Forster govoril nacijski množici, je bil tudi Viktor Lutze, načelnik Hitlerjevih rujavosrajčnikov. On je dospel sem, da se udeleži športnih prireditev, ki so bile pravkar otvorjene z velikimi nacijskimi demonstracijami. Njegova navzočnost je spet potrdila v ospredje konflikt med Poljsko in Nemčijo zaradi Gdanskega. Hitler je pred nekaj tedni v svojem govoru ponovno naglasil, da mora Poljska odstopiti Gdansk Nemčiji, ki je bil pred svetovno vojno njena posest.

Revizija zakona socialne zaščite

Načrt zbiranja rezervnega sklada zavržen

Washington, D. C. — Nižja kongresna zbornica je drastično amandirala zakon socialne zaščite, ki je sprejela predlog, da prispevki delavcev in delodajalcev ostanejo en odstotek prihodnja tri leta, pokojnine pa se zvišajo. Načrt mora odobriti še senat predno stopi v veljavo.

Rooseveltova administracija je hotela zgraditi sklad \$47.000.000.000, iz katerega bi dobili delavci pokojnine, ko dosežejo starost 65 let. Prispevki bi se imeli zvišati na polodrug odstotek prihodnje leto, toda ostalo bo vse po starem, če bo senat sledil nižji zbornici in sprejel amandment. To pomeni, da bodo delodajalci prihranili vsoto \$1.700.000.000 v prihodnjih treh letih.

Na podlagi revidiranega zakona socialne zaščite bodo upravičenci pričeli prejemati pokojnino l. 1940 namesto l. 1942. Pokojnine bodo zvišane onim, ki prispevajo le nekaj let v sklad. Poročena oseba, ki plačuje tri leta v sklad, bo na primer dobivala \$38,63 na mesec, ko doseže starost 65 let.

Bolivija sprejela židovske begunce

Arica, Čile, 12. jun. — Tu je bilo naznanjeno, da bo Bolivija sprejela 520 židovskih beguncem, ki so dospeli sem na angleškem parniku Orduna. Čilejska republika jim je odklonila zavetje, nakar se jih je usmili Bolivija. Begunci se bodo odpeljali v Bolivijo s posebnim vlakom.

radnika in osem drugih oseb pa ranjenih.

Angleški kralj se vrnil v Kanado

Nacijski komentar obiska Amerike

Hyde Park, N. Y., 12. jun. — Angleški kralj in kraljica sta se včeraj vrnila s štiridnevnega obiska Amerike v Kanado. Iz Hyde Parka, kjer sta bila gosta predsednika Roosevelta, sta se odpeljala s posebnim vlakom. Predsednik, njegova žena in mati ter sin James so spremili kraljevo dvojico do kolodvora in ji želeli srečno pot. Kralj in kraljica se bosta ukrcala na parnik v Halifaxu, Kanada, prihodnji četrtek, ki ju odpelje v Anglijo.

Neko poročilo pravi, da je kralj povabil predsednika Roosevelta, naj obišče Anglijo v tem ali pa v prihodnjem letu. Uradno povabilo bo prišlo pozneje, toda zdaj se ni znano, ali ga bo Roosevelt sprejel ali ne. Vse zavisi od razvoja situacije v Ameriki in tujezemstvu.

Berlin, 12. jun. — Politične implikacije obiska angleške kraljevske dvojice Amerike, kakršne vidijo Nemci, so bile orisane v uvodniku, katerega je spisal Giselher Wirsing, urednik lista Muenchener Neueste Nachrichten. Wirsing piše, da je bila ideja obiska spet v času, ko se je predsednik Roosevelt postavil za voditelja "svetovnega demokratičnega bloka" in reformatorja št. 1., zaenkrat pa se je trudil, da potisne svet v novo vojno v prilog svoji tretji kandidaturi za predsednika Združenih držav.

Wirsing omenja, da Roosevelt ne bo dosegel svojega namena, ker Velika Britanija spet igra vodilno vlogo v svetovnih afezah in je Amerika morala zaradi tega zavzeti bolj pasivno stališče. Sprememba je posledica Hitlerjevega govora, v katerem je odbil Rooseveltov mirovni apel, ki je bil naslovljen tudi Mussoliniju. Apel je povzročil nasprotni učinek kot ga je Roosevelt pričakoval. V demokratiški stranki je nastal razkol, ki je potisnil v ospredje Jacka Garnerja. Wirsing napoveduje, da bo Roosevelt prizoril puč, da postane ponovno kandidat za predsednika, v demokratiški stranki, če ne bo videl drugega izhoda.

Machine Workers oklicala stavko v znak protesta, ker je kompanija pretrgala pogajanja glede sklenitve nove pogodbe.

Domače vesti

Radioprogrami iz Belgrada

New York. — Iz pisarne tukajšnjega jugoslovanskega generalnega konzulata javljajo, da bo kratkovalovni radijski program iz Belgrada spet oddajen v noči vsakega 1. in 15. v mesecu preko berlinske postaje DZH, katere ima 20.78 metrov (14.460 kilociklov) valovne dolžine. Program bo oddajen za Jugoslovane v Severni in Južni Ameriki.

Nova naredba glede jugoslovanske valute

New York. — Tukajšnji jugoslovanski konzulat poroča, da je jugoslovanska vlada prepovedala prinašanje ali pošiljanje v Jugoslavijo dinarskih bankovcev, ki znašajo v skupni vsoti več kot 500 dinarjev. Vsi prinašeni ali poslani dinarski bankovci, ki presegajo vsoto 500 dinarjev, bodo zaplenjeni in izročeni Narodni banki v Belgradu.

Nov grob v Ohlu

New Philadelphia, O. — Tu je v bolnišnici umrl Mary Fisher, roj. Ribnikar, stara 53 let in doma s Praprotnice Police pri Kranju na Gorenjskem. Podlegla je mrtvoudi. Tu je živel 18 let in zapušta moža in tri omožene hčere, v starem kraju pa tri brate.

Clevelandke vesti

Cleveland. — Dne 9. jun. — je v bolnišnici umrl Frank Podlesnik, star 63 let in doma iz Podnarta na Gorenjskem. Tu je živel 40 let in ne zapušta svojcev. —Istega dne je umrl v bolnišnici John Martinjak, star 51 let in rojen v Cerkljah pri Kranju na Gorenjskem. V Ameriki je bil 33 let in zapušta brata. Bil je član društva 142 SNPJ.

Avtna unija napovedala boj družbi

Milwaukee, Wis., 12. jun. — Avtna unija (CIO) se je odločila za nadaljevanje stavke proti Allis Chalmers Mfg. Co., ko je slednja odklonila pogoje glede poravnave konflikta. Obrat te kompanija je bil deloma ustavljen 24. maja, ko je krajevna unija United Electrical, Ra-

VEČJA NACIJSKA KONTROLA ČEŠKE IN MORAVSKE

Govorice o odpravi protektorata

NOVE POLICIJSKE REGULACIJE

Praga, 12. jun. — Tu se širijo govornice o reorganiziranju nacijskega protektorata nad Češko in Moravsko kot posledica incidentov, v katerih sta bila umorjena eden nemški in eden češki policaj. V Pragi prevladuje bojazen, da nameravajo nacisti odpraviti protektorat in povečati kontrolo nad Češko in Moravsko.

Baron Konstantin von Neurath, Hitlerjev "zaščitnik" o zemlja bivše češkoslovaške republike, je ponovno zapretil z drastično akcijo in novimi policijskimi regulacijami, če ne bo umor nemškega policaja Wilhelma Kniesta v Kladnu kmalu pojasnjen. Glede Johanna Muellera, češkega policaja, ki je bil umorjen v prepiru z nemškimi policaji v Nachodu zadnje sobote, Neurath molči. Policijske regulacije imajo po izjavi nacijskih avtoritet preprečiti priske med nezadovoljnimi Čehi in nemškimi uradniki.

Drugi namen regulacij in večje nacijske kontrole je — "utrdjenje kulturnih in političnih vezi med Čehi in Nemci." Nacisti morajo izbirati med metodami — popolno dominacijo Čehov in pomirjevalno politiko, ki naj bi likvidirala pasivni odpor češkega prebivalstva proti nemškim gospodarjem.

Zadnji dogodki kažejo, da so nacisti za pomirjenje Čehov. To potrjuje Neurathova izjava, da ne bo naložil dodatnih kazni prebivalcem v Kladnu, kjer je bil ubit nemški policaj. V tem mestu je bilo oklicano obsedno stanje po umoru policaja in več čeških uradnikov so nacisti odstavili.

Zidje apelirajo na Anglijo za pomoč

London, 12. jun. — Židovski begunci na nemškem parniku St. Louis so poslali kablagram premijeru Chamberlainu, naj jim dovolj izkrcanje v Southamptonu. Parnik z begunci je moral zadnji teden zapustiti Havano, Kuba, ko jim je kubanska vlada prepovedala vstop na svoje ozemlje.

Japonski napad izzval protest

Gostje pili zastrupljeno vino na banketu

Peking, Kitajski, 12. jun. — Ameriška vlada je poslala oster protest Japonski zaradi letalskega napada na ameriško misijonsko postajo v Lajangu. Ta je bil že sedmi napad na lastnino in zavode Američanov na Kitajskem v zadnjih treh tednih. Pred štiri dni so bombe, katere so vrgli japonski letalci, porušile šole ameriške misijonske postaje v Ensinhu.

Sanghaj, 12. jun. — Poročilo iz japonskega vira pravi, da je dvajset japonskih in kitajskih uradnikov vlade v Nankingu, prejšnjem glavnem mestu Kitajske, zbolelo potem, ko so pili vino na banketu, ki je bil prirejen v počast Tamesoburi Simizi, novemu japonskemu generalnemu konzulu v Nankingu. Vino je bilo zastrupljeno in Japonci trdijo, "da so sovražniki novega režima nameravali umoriti uradnike". Le vojaškim in civilnim zdravnikom se morajo gostje zahvaliti, ker so jih rešili pred smrtjo predno je strup učinkoval, dostavlja poročilo.

Vest iz Tientsina pravi, da se japonske čete pripravljajo na ofenzivo na vseh frontah. Vroče bitke so se v zadnjih dneh vršile v provinci Santung, v katerih so Kitajci in Japonci utrpli velike izgube. Japonci poročajo, da so njih čete obkolile 40.000 kitajskih vojakov v tej provinci.

Potniški promet preko Atlantika

Pričetek rednih poletov naznanjen

New York, 12. jun. — Družba Pan American Airways je včeraj naznanila redno potovanje po zraku iz Amerike v Evropo in obratno. Pričelo se bo 28. junija. Na stotine oseb se je že prijavilo za vozne listke, toda družba ni povedala imen onih, ki se bodo udeležili prvega poleta. Vožnja bo stala \$375 za eno osebo v eno stran, na obe strani pa \$675. Polet iz Port Washingtona, N. Y., do Lizbone, Portugalska, bo trajal 22 ur, do Marseilles, Francija, pa 44 ur. Letala se bodo ustavljala na poti v Horti, na Azorskih otokih.

Dva poleta iz Amerike v Evropo in nazaj v tednu sta v programu. Družba Pan American Airways je otvorila 20. maja redni poštni promet med Ameriko in Evropo. In potniški se bo začel 28. junija.

Akcija proti voditeljem rumunskih kmetov

Bukarešta, Rumunija, 12. jun. — Trije voditelji rumunske kmetске stranke, ki so bili postavno izvoljeni za senatorje, niso dobili sedežev v zbornici. Preteza je bila, da so prišli tja v civilnih oblekah, kar je v nasprotju z nedavno vladno odredbo, da morajo vsi poslanci in senatorji nositi predpisane vojaške uniforme. Rumunski parlament je organiziran na fašistični podlagi. Može, katerim je bil sedež v senatu odklonjen, so Julio Maniu, bivši premier, Ion Mihalache, bivši notranji ministar, in dr. Nikola Lupu. Vsi trije so znani kot sovražniki Ma-ge Lupeacu, židinj in priljubljen kralja Karola.

Filipinska vlada zaščitila najemnike

Manila, Filipinsko otočje, 12. jun. — Predsednik Manuel Quezon je podpisal zakon, ki daje zaščito najemnikom kmetij. To je storil kljub ostrim protestom s strani veleposelstnikov, obe-

PAPEŽ POHVALIL ŠPANSKE VOJNE VETERANE

"Branilci vere in civilizacije"

SPANIJA POVABLJENA V VOJASKO ZVEZO

Vatikanško mesto, 12. jun. — Papež Pij XII. je včeraj osebno pohvalil 3200 španskih vojnih veterani, "ker so branili vero in civilizacijo v Spaniji pod vodstvom generala Franca." Sprejel je veterane, ki so prišli v Italijo, da paradiirajo pred diktatorjem Mussolinijem v svezi s proslavami fašistične zmage v španski civilni vojni. Papež je posebno počastil Ramona Serrana Suñera, svaka španskega diktatorja Franca in notranjega ministra, ter generala Gastona Gamarra, poveljnika italijanskih čet, ki so se borile v Spaniji.

Papež jim je izkazal izredno čast, ko jim je dovolil poljubljati svoje roke. To se običajno ne dogaja, kadar sprejme veliko grupo obiskovalcev. Po sprejemnih ceremonijah je papež dejal:

"Dobrodošli voditelji, častniki in vojniki katoliške Spanije, moji ljubi sinovi, ki ste prinesli svojemu očetu ogromno tolažbo, ker ste se borili za ohrano vere in civilizacije v svoji domovini in doprinesli k njej." Po tem govoru jim je papež podelil blagoslov.

Madrid, 12. jun. — Tukajšnji listi poročajo, da bo grof Ciano, italijanski zunanji ministar in Mussolinijev zet, kmalu obiskal generala Franca, da ga pridobi za sklenitev silne militaristične zveze kot je Italija sklenila z Nemčijo. Listi so objavili vest, da Ciano pride v Spanijo 21. junija, pod velikimi naslovi. Ta pravi, da bodo razgovori med ministrom in Francem rezultirali v politični in vojaški zvezi in možnost je, da bo Spanija sklenila militaristično zvezo tudi z Nemčijo. Obe, Italija in Nemčija, sta pomagali Francu v civilni vojni in podpisali militaristični pakt 22. maja.

Mehika išče posojilo v Ameriki

Pogajanja z ameriškimi bankirji

Mexico City, 12. jun. — Mehika vlada bi rada dobila posojilo v Ameriki za financiranje gradnje železnice preko ožine Tehuentepec med Atlantakim in Tihim morjem, da bo lahko prodajala olje Japonski.

Ulysses Irogoyan, bivši prometni ministar, je že odpotoval v Združene države, kjer se bo pogajal z ameriškimi bankirji glede posojila, kot reprezentant mehiškega finančnega ministra. Mehika sicer izvaža olje v Nemčijo in Italijo na podlagi dogovora glede izmenjave blaga, toda odrezana je od japonskih tržišč zaradi prometnih ovir.

Japonska dobiva olje po nižji ceni iz Amerike nego iz Mehike, ker ima boljše zveze. Iz tega razloga bi Mehika rada dobila posojilo v Ameriki za gradnjo železnice preko ožine Tehuentepec. Mehika vlada pravi, da bi gradnja železnice stala okrog \$10.000.000.

nem pa jih je opozoril, da morajo upoštevati pravice najemnikov. Quezon je dalje rekel, da bodo slično zaščito dobili tudi delavci.

Reg pred nevihto. (Narisai Jerger.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravstveno društvo (Ivan Čiček) in Kanado
\$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago
in Chicago \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inozemstvo
\$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Canada \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglaševanja po dogovoru. — Rokopisi dopisov in nenarodnih
glasnikov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (štiri, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju,
če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of commu-
nications and unedited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom

PROSVETA

2837-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

135

Onim, katerih se najbolj tiče

Cemu molčite na kriminalna obrekovanja?

Pametno je, če se odraslen človek ne zmeni za otročje blebetanje neodgovornih (irresponsible) individijev, ampak, če blebetanje postane tako nadležno, da človeka moti pri poštenem delu, je treba nekaj storiti. Argumentirati z blebetarji bi bilo brez koristi in poniževalno. Edina pot je, kakor pravi br. Fr. Kerže, da brenče kužla s poti tako krepko, da ne bo nikdar več sikal vate svoje stekle aline.

Clevelandska Ameriška Domovina že leta in leta obrekuje in blati slovenske socialiste v Ameriki na vse mogoče ogabne načine, toda zadnje čase je to obrekovanje doseglo stopnjo kriminalnosti. Da je prišlo do tega — da ima Ameriška Domovina že toliko korajže, da lahko svoje ostudno obrekovanje raztegne do skrajnosti — so v prvi vrsti krivi oni, ki so najbolj prizadeti, toda se ne zganijo, da bi obrekovalce naučili, kje je meja njihovim enkapadam.

Clevelandska Ameriška Domovina se že leta in leta nesramno laže — in ne laže se samo ona — na rovaš "milijondolarskega" sklada, ki je bil zbran leta 1919 za propagando v prid jugoslovanski republiki, ampak zadnje dni so te laži dosegle višek kriminalnega obrekovanja in prekoračile mejo, do katere so se lahko ignorirale.

Smatramo, da je zdaj prišel moment, ko morajo prizadete osebe, ki so še pri življenju in med nami in katere so pred dvajsetimi leti vodile kampanjo JRZ in "milijondolarskega" sklada — mislimo odgovorne voditelje in odbornike bivšega JRZ — stopiti na plan z akcijo. Ne z argumentom ali kakšno polemiko, marveč z odločno akcijo, ki ima zavezati enkrat za vselej gobec Ameriški Domovini in ostalim obrekovalcem!

Ameriška Domovina od 7. junija t. l. odprto piše, da "glavni napad na ljudske žepce se je začel v letu 1919, ko so gotovi rdeči elementi začeli pobirati za 'jugoslovansko republiko'. Nabrali so \$60.000. Koj se je zgodilo s tem denarjem? So drugi so si ga RAZDELILI med seboj kot brajce in se imenjali prisposlani rojakom, ki so kaj darovali v ta namen."

Ista Ameriška Domovina piše v številki od 5. junija t. l., da "svoji mi povedali našim ljudem, da je bil denar, nabiran za 'republiko', tja vržen, toda kljub temu so nahujskani ljudje spravili skupaj nekaj nad \$60.000. Ta denar se je po-
neje uporabljal v PRIVATNE in SEBICNE SVRHE posameznikov. Urednik C. G. je do-
bil nekaj nad \$5000 ali pa najbrž še več, potem je pa postal — kraljevi komisar."

Ameriška Domovina torej direktno pravi, da je bilo \$60.000 ukradenih, da so si socialisti tisti denar razdelili med seboj, da so se posamezniki privatno okoristili z denarjem in da je Etnin Kristan, zdaj urednik Kanjarjevega glasnika, dobil pri tisti delitvi nekaj nad \$5000 ali najbrž še več!

To je kriminalna obdolžitev vseh prizadetih, ki so imeli kaj opraviti s tistim skladom — in če bodo prizadeti se molčali na to obdolžitev, bodo nehoti ustvarili vtis v naši javnosti, da je res bilo nekaj narobe s tistim skladom in da je bilo Jugoslovansko republikansko združenje rakietirsko podvzetje.

Kolikor je nam znano, se ni nihče okoristil s tistim denarjem, nihče ni nič ukradel in nobene delitve med posamezniki ni bilo — razen če obrekovalci smatrajo priznane plače za izvršeno delo za okoriščanje! Računi so bili objavljeni in vsi izdatki označeni.

Prizadeti bivši odborniki JRZ, ki ste vodili kampanjo za sklad in nosili odgovornost za vso stvar, vaša dolžnost je, da zdaj tepalno prislite Ameriški Domovino, naj pove, kdo se je osebnostno okoristil s tistim denarjem in na kateri nepošten način. Tega nesramnega obrekovanja, ki meče madež na vse prizadete, mora biti enkrat konec! In konec dosežete le s krepko tepalno akcijo, ki brenče kužla daleč s poti! To je edina pot.

Cas je tudi že, da nekdo, ki je bil navzoč pred senatnim odsekom s tisto deputacijo JRZ, pojasni pomoto, ki se je urinila v kongresni zapisnik in kdo je odgovoren za tisto pomoto, katero Ameriška Domovina tako nesramno izrablja proti vsem slovenskim socialistom in drugim našim poštenim krogom.

Na dan z akcijo!

Glasovi iz naselbin

O obisku prijateljev

Chicago. — Na prigovarjanje mojih otrok sem si morala za spominski dan vzeti nekoliko počitnic. V soboto zjutraj dne 27. maja me je električna železnica North Shore odpeljala na obisk mojih prijateljev Zupanovih v Kenosha, Wis. Vožnja iz Chicaga je bila zelo prijetna in zanimiva, in to posebno sedaj, ko je vse tako bujno zeleno in čisto. Posebno so me zanimala lepo obdelana polja, ki tako lepo kažejo. Obenem so me pa tudi zanimali lepi in čisti domovi in poleg njih skrbno obdelani vrtovi, zasejani z vsakovrstno zelenjavo in cvetlicami, drevje pa v najlepšem cvetju. Res, lepa je spomladanska priroda posebno zunaj na deželi.

Se predno sem se dobro zavedla, nam je že konduktar naznanil, da smo v Waukeganu. Mislila sem si, da ni čudno, da vidim toliko solate, kajti po mojem mnenju morajo tam gotovo živeti Slovenci, kjer je po vrtovih ta zelenjava. Vsaj jaz tako mislim. To je dokaz, kako so ljudje delovni; vsak kosček zemlje imajo skrbno obdelane.

Ko nam je konduktar naznanil, da smo v Kenoshi, me je na postaji že čakal moj prijatelj J. Zupan. Po kratki vožnji smo dospeli na dom Zupanovih. Ko smo se malo okrepčali in odpočili, so mi povedali, da so povabljeni na "surprise party" in da se moram tudi jaz te slavnosti udeležiti. Torej mi ni kazalo drugega kakor z njimi iti, za kar pa mi ni bilo žal. Tam smo se imeli izvrstno. Imela sem priliko, da sem se spoznala z našimi rojaki. Priznati moram, da so vsi brez izjeme zelo prijazni in gostoljubni in zdelo se mi je, kakor da jih že od nekdaj poznam. Med njimi sem se počutila kakor doma.

Jubilejcem mr. in mrs. Suštar želimo iz srca, da bi obhajala še 50-letnico zakonskega življenja.

Drugi dan, v nedeljo, smo se odzvali vabilu in šli na kartno partijo tamošnjega društva SNPJ. Tudi tam sem imela jako zabavno popoldne, ki mi bo ostalo v prijetnem spominu. Vidi se, da se rojaki tudi za društva zanimajo. Dela se tam, slabo, kakor povsod drugod, toda kljub temu so ljudje veseli in se zabavajo na vse načine kakor se pač morejo.

V ponedeljek smo šli v mesto in pregledali razne trgovine. Šli smo bolj iz radovednosti kot kaj drugega, saj imajo povsod enak sistem in enako robo. Domov grede smo se ustavili na domu rojaka F. Zabukovec. Res prijazni ljudje. Z mrs. Zabukovec smo se marsikaj pogovorile, škoda le, da nismo imele več časa. Prišli smo domov s seboj zopet odpočili in okrepčali, nato pa smo se odzvali povabilu mr. in mrs. Hrovat (madonca). Zopet izvrstni ljudje. Tam smo se na vse načine zabavali. Tam smo se tudi skupaj dobili z mr. in mrs. Vrhovnik iz Pullmana v naše veliko presenečenje.

V torek zjutraj pa sem se odzvala povabilu mrs. Kostelc, ki je tudi prijazna oseba. Marsikaj smo se pogovorile, ampak škoda, ker je čas tako hitro tekel naprej, kajti že nam je prišel nekdo povedat, da me pri Zupanovih čakajo moji ljudje iz Chicaga. Torej se je bilo treba posloviti. Torej še enkrat kličem vsem skupaj: Hvala za vse! Kar

dar enega ali drugega pot pripelje v Chicaga, me bo jako veselilo, da me pridete tudi vi obiskat.

Popoldne istega dne smo se na prigovarjanje naših prijateljev podali v zelo krasen park (ime sem pozabila), toda je bilo tam že toliko ljudi in avtov, da nismo imeli kam postaviti našega voza. Torej nam ni drugega kazalo, da smo šli v drugi, manjši park (Washingtonov). Tam smo se spoznali s par rojaki, ki so mi bili predstavljeni (njih ime na sem pozabila). Kmalu je potekel čas in smo se morali odpraviti proti domu. Zal mi je bilo, toda vsake stvari je enkrat konec in tako je bilo tudi mojih počitnic. Upam pa, da nas bo pot še skupaj pripeljala. H koncu tega mojega prvega dopisa lepo pozdravim vse člane in članice SNPJ.

Josephine Malovich, 559.

O uniji pri McCormicku

Chicago. — V 112. št. Prosvete je na prvi strani novica, da je zvezni delavski odbor nastopil proti International Harvester Co., kar je pravilno. Ni pa pravilno, ko je zapisano, da tovarna te družbe ob Blue Island in Western ave. ni prizadeta. Tovarna te družbe, ki ni prizadeta, ker je podpisala pogodbo z unijo CIO, je Tractor Works, ki se nahaja na 2600 W. 31. st.

Ob Blue Island cesti je tovarna McCormicks Works in ta še ni podpisala pogodbe z našo unijo. Kot je razvidno iz pisma, katerega je družba poslala vsem svojim delavcem 10. junija, še ne misli na podpis pogodbe. Odvisno je od delavcev v tej in drugih tovarnah, ki so prizadeti v tej obtožnici.

Lokalna unija McCormickove tovarne št. 108 United Farm Equipment Association ima v četrtek, 15. junija, sejo, na kateri bodo izvoljeni odborniki za zadnje polovico leta. Vabim vse rojake, ki so člani unije, kakor tudi druge, ki še niso člani, da pridejo na to sejo, plačajo svoje prispevke in tako postanejo člani z vsemi pravicami do glasovanja na seji.

Vsem tistim, ki še niste člani, naj bo s tem pojasnjeno, da vedno še ni nobene pristopnine. Pridite na sejo in plačajte \$1, kar je mesečni assessment. S tem postane član z vsemi pravicami. Ako se kateremu ni mogoče udeležiti seje, naj plača svoje mesečne prispevke unijemu zastopniku v svojem departmentu, ali pa komu drugemu v drugem departmentu. Sedaj še lahko postane član brez vsake pristopnine. Ko bo unija priznana od kompanije, bo vas vse stalo. Torej pristopite zdaj in pomagajte drugim delavcem, da se uniji neodvisna hlapčevska unija enkrat za vselej. Če je le mogoče, pridite v četrtek na sejo, katera se vrši ob 7:30 na 3110 So. Oakley ave.

Justin Zajec.

Spomin na gozdarstvo

Milwaukee. — Mislim, da je bilo leta 1901, ko je Matevž Čošek iz Babnega polja nabiral skupino 10 mož, da odide z njo preko zime na Hrvaško v šumo pri Djakovu izdelovati iz hrastovine tako zvane pintarske doge, iz katerih delajo velike sode. Ko sva z Janežom Bizarjem iz Gornjega jezera o tem izvedela, sva se podala k Čošku in sva se z njim dogovorila, da

Eugene McLaghlin, radar in član unije UMWA, ki ga je obstreli pobojsnik Tway Coal Co. v Harlanu, Ky. Poleg sta njegova žena in hči.

se podava z njegovo skupino podirati in žagati hraste na kose. Da je bil dogovor zanesljiv, nam je dal vsakemu po 10 kron predujma ali are.

Na 10. oktobra smo odpotovali v prej omenjeno šumo. Potovali smo z vozom preko Prezida, Cabra in Broda, ki leži polovico na Hrvaškem in polovico na Slovenskem. Dvoji ga reka Kolpa, ki meji Hrvaško in Slovensko. Iz Broda smo šli v Defnice, kjer smo po par urah čakanja zasledili reški vlak in se odpeljali v Zagreb, od tam pa v Djakovo, našo zadnjo postajo. Ko pride-mo tja, zmečemo naše orodje in priljago na pripravljene vozove in odidemo v kake tri kilometre oddaljeno šumo.

V šumi smo si najprvo postavili kolibo, potem pa pričeli z veliko naglico podirati debele in dolge stoletne hraste, jih žagati na komade, te pa cepiti in testati doge iz njih. Nekateri hrasti so bili tako debeli, da smo morali rabiti 12 čevljev dolgo žago. Pri podiranju gozdnih veliknov s to dolgo žago nas je delalo šest mož, trije na vsakem koncu. Kadark je stoletni orjak padel na zemljo, se je streslo kot ob potresu.

Delali smo zelo trdo — od 4. zjutraj do 10. zvečer, k delu pa drug drugega priganjali. Toda zaslužili smo jako malo, ker hrasti se niso radi cepili in bili nekateri tudi zelo grčavi, vse doge pa so morale biti gladke, brez grč. Plačani smo bili 24 krajcarjev od "akava" (kako velik je "akav", ne vem, vem pa, da je dolga in široka daga merila več "akavov"). To šumo smo zgotovili ob koncu januarja in se nato preselili v drugo, ki se je nahajala poleg Save kakih 10 kilometrov od Jesenovec.

Ko smo šli v novo šumo, je bilo blato tako veliko, da so precej velika kolesa gazila do pesti globoko, mi pa malo manj ko do kolen. Ko smo z veliko težavo prišli v šumo, smo seveda najprvo postavili kolibo kakih 50 korakov od reke Save, ob kateri so se radi povodnji nahajali okrog šest čevljev visoki prsteni nasipi.

Ta šuma je bila jako lepa in smo v njej dobro zaslužili. Hrasti so se radi cepili in bili so debeli, dolgi in skoraj brez vej. Za našo žagarja pa je bilo v tej šumi zelo slabo, kajti okrog nekaterih hrastov je stala čevljev globoka voda, midva s tovarišem pa sva jih morala spodrezavati pri zemlji, da sva v vodi klečala pri podiranju. Pri žaganju na kose je bilo bolje,

ker sva si nametala trsk pod noge, da nista stala v vodi. V mrzlih nočeh je voda okrog hrastov le toliko zamrznila, da ni vzdržala in tako sva morala v tej ledeni vodi klečati pri podiranju; in ker so bili hrasti precej debeli, je vzelo precej časa predno je padel. Tako sva bila mokra do pasa vsak dan. Ako bi se zvečer imela kje posušiti, bi še šlo, toda tega niso mogli drugače, kakor da si obračal proti ognju sedaj to in zopet drugo stran telesa.

Tudi postelja, ako se more tako imenovati, je bila zelo slaba. Dokler si nismo postavili kolibe, smo kar po močvirju nametali trske, po njih pa nekoliko slame. To je bila vsa postelja. Ko sem se ponoči obrnil, je pod menoj voda zasumela.

Kakor smo trgo delali v prvi šumi, tako smo tudi v tej in prav tako dolge ure. Rekli smo: ker nismo mogli v prvi šumi dobiti zaslužiti, bomo pa v tej več in tako se bo vse poravnalo. Kak mesec in pol nam je šlo delo kljub močvirju precej dobro od rok. Kolikor dog smo napravili čez dan, so nam jih zvečer že prevzeli, to je izmerili, drugo jutro pa smo jih morali zložiti na redko v okrogle kupe in jih z dolgimi kljukami pritrditi v zemljo. To smo napravili zato, ker smo se z vsakim dnevom nadejali poplave, torej da jih voda ne odnese.

V pismih, katere smo prejemale od doma, so nam naznanjali, da dežuje in da se sneg hitro topi ter so vse nizine pod vodo. Ker smo vedeli, da se vse vode iz Slovenije iztekajo v Savo, smo bili gotovi, da bo ta reka tudi pri nas prestopila bregove, preplavila šumo in ostalo pokrajino. V tistem kraju teče Sava prav po meji med Bosno in Spodnjo Slavonijo. Bosanci so preko nje utihotapljali tobak in domačo silivovko; k nam so jo hodili prodajati v takem številu, da so drug drugega odganjali od nas. Ker smo mi pričakovali povodnji, smo jih vpraševali: "Jeli Sava dolazi?" "Bogami, dolazi," je odgovoril Bosanec. Povedal nam je, da je preko noči narasla za tri čevlje in ako se ne ustavi, bo zjutraj poplavljen vsa pokrajina.

Drugi dan smo se o tem pogovarjali pri obedu. Nekateri smo menili, da bo poplava prišla naslednji dan. Med tem pogovorom stečem k Savi, da vidim koliko je že narasla; manjkalo je le še šest palcev do vrha nasipa. Ko pridem nazaj k bajti in grem na stranišče, zaslišim šumenje listja po tleh. Slišalo se je kakor bi lezla velika kača po njem. Nekaj časa premislijem in u-gibam, kaj bi moglo biti. Podam se v smer, od koder je prihajal tisti šum. Kmalu opazim, da se je listje dvigalo od tal in šumelo. Napravim še par korakov in že zagazim v vodo, ki je drvela proti bajti s precej veliko naglico in dvigala listje.

Hitro se vrnem v kolibo, jim povem, kaj sem opazil in rečem, naj takoj poberejo svoje stvari in zbežimo iz šume, ker voda bo kmalu tu. Niso mi verjeli, ker so mislili, da se šalim. Nato so poslali gospodarja na ogled, ki kmalu ugotovi, da se nisem šalil. Vrnivši se je kričal, naj hitro poberejo svoje stvari in

Tedenski pogovor

ANTON GARDEN

Potreba novega prerojenja—XII

Zadnjič sem omenil, da bom v tem članku orisal novo radikalno politično gibanje, kakršnega si jaz predstavljam in kakršno je po mojem mnenju potrebno v deželi. Naj ga orisam v glavnih potezah.

1. Slonelo in propagiralo naj bi princip industrijske in okupacijske reprezentacije, to je volitev poslancev v zakonodajne zbornice po industrijah in okupacijah. Na primer rudar naj bi postavili in izvolili svoje poslance, železničarji svoje, prav tako avtni, jelekarski, strobinski, tiskarski, oblačilni, tekstilni, uradni in drugi industrijski delavci, gospodinjice, tudi farmarji svoje, zdravniki, učitelji, inženjerji in drugi tehniški, odvnetniki, umetniki, trgci itd. Seveda bi bilo treba nekatere manj skupine, ki ne spadajo v večje klasifikacije kombinirati.

Na ta način izvoljeni vladni funkcionarji bili bi resnični ljudski zastopniki. Delavski svet, vključivši farmarje, bi na ta način, kot na večja skupina, dobil veliko premoč v vladi; delavci in farmarji bi imeli od 80 do 90 odstotkov zastopnikov v zakonodajnih zbornicah. To bi to vlada "od ljudstva, za ljudstvo in v ljudstvu" in ne vlada odvnetnikov in profesionalnih politikov v interesu kapitalističnega razreda in korumpiranih političnih strank.

Taka vlada bi bila po mojem mnenju sposobna reševati ekonomske in socialne probleme interesa ljudskih mas in zmožna izvajati socialno revolucijo tako naglo in temeljito, kakor bi bile mase zrele za spremembo. Proti tej inovaciji bi seveda zagrmel ves kapitalistični svet, toda bi bil po mojem mnenju v defektu, ker bi tako politično gibanje neovtrajalo, oziroma v svoje vrste veliko lažje pritegnilo tako zvaní srednji razred, ki pri vseh spremembah igra bolj in bolj važno vlogo, kotvi tako zvano ravnovesje političnih sil. Nemčiji, kakor tudi v Italiji in drugod, so zmogli fašisti, ker so pritegnili srednji razred svoje vrste — "lumpenproletariat" vrst.

2. To novo politično gibanje naj bi bilo organizirano po industrijah in okupacijah — po kor unije. Vsaka industrijska in poklicna skupina naj bi imela svojo sekcijo — rudarji jo, železničarji svojo itd. itd. Funkcije te sekcij bi bile v prvi vrsti organizatorične, seveda vzgojevalne in propagandistične. V skupaj pa bi bile povezane z enotnim programom v splošni politični organizaciji, na primer v Kongresu za industrijsko demokracijo, ki naj bi bil kreiran kot novo radikalno politično gibanje.

Tako politično gibanje bi bilo po mojih mislih veliko bližje politični ideologiji širokih mas, predvsem pa organiziranemu delavstvu, kot ortodoksna ali klasična vrsta politične stranke. In kar je važno, bi bilo po mojih mislih tudi veliko zdravljše, ker bi ne bilo tako podvrženo degeneraciji, ker bi se ne bilo za politične službe posameznikov, marveč borilo za novo civilizacijo funkcijske industrijske demokracije, za interese vsega delovnega sloja. (Minnesotska delavska stranka je bila zadnjič na primer poražena največ vseh ne notranje degeneracije, ker je pozabila principe in postala navadna politična mašina, kateri je šlo predvsem le za politične službe, korita. Vsaj ta vtis sem dobil, ko sem par tednov zasledoval njeno glasilno v St. Paulu.)

Kar se delavske ali farmarsko-delavske stranke tiče, o kakršni smo zadnja leta sanjali in di več ali manj agitrali, ni nobenih izgledov, da bi jo ustanovile ameriške unije. Zadnje se si tudi ne želimo take stranke, ker smo prej do zaključka, da bi bila vse kaj drugega, pa dinamična in revolucionarna stranka, ki naperjena proti kapitalizmu. Stranka, ki bi dominirala unije, bi bila le politični instrument mogočnih unijskih voditeljev in birokratov, kakor je na primer newyorška (ameriška) delavska stranka. Ta stranka je stara že leta, toda še ni imela svoje konvencije. Program in taktiko ji narekuje le majhna skupina unijskih voditeljev. Slično je z Delavsko strankarsko ligo, ki pleše kakor John L. Lewis na vrhu in stalinisti in njih soprotniki na dnu.

Kaj pa glede programa, na katerem naj bi tukaj sugerirano novo politično gibanje? Tudi Kongres za industrijsko demokracijo? Tudi vprašanje je važno. Po mojih mislih bi po nam današnje Amerike in delovnega ljudstva odgovarjal takle ali slični program:

1. Reorganiziranje vlade — volitev poslancev in ljudskih zastopnikov po industrijah poklicih;

(Dolje na 2. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 13. junija 1919)

Domače vesti. Eksekutiva JRZ odgovarja predstavnikom velikorabske ideje, ki napovedujejo kampanjo za "milijondolarski" sklad.

Delavske vesti. Splošna stavka telegrafistov je izbruhnila v Ameriki.

Po svetovni vojni. Predsednik Wilson je javil v Parizu, da nemška republika ni varnostno boljševizma. — Ameriški senat je prejel uradni tekst mirovne pogodbe.

Sovjetska Rusija. Sovjetske čete so okupirale Ufo v zapadni Sibiriji.

Razbiti hangar na kitajskem vojaškem letališču v Nančangu, glavnem mestu province Kiangsi, po japonskem bombardiranju.

KRALJ ALKOHOL

ROMAN

Special JACK LONDON

In angleščini prevedel JOS. POLJANEC

O, od pisanja pa do dotipkanja sem bil pošteno truden. Živel in možgani so bili proč, telo prav tako, a vendar mi ni prišlo nikdar na misel, da bi pil. Živel sem preveč v višavah, da bi bil potreben tešila. Vse budne ure, razen onih pri tistem peklenskem pisalnem stroju, sem preživel v nekih ustvarjalnih nebesih. Spritico tega nisem imel nobenega poželjenja po pijanci, ker sem še vedno veroval v mnoge stvari — v ljubezen vseh možkih in žensk, v ljubezen moža in žene, v očetovo ljubezen, v človeško pravico, v umetnost — v celo množico prijetnih slepil, ki skrbje, da se svet suče.

Toda čakajoči uredniki so radi še dalje čakali. Moji rokopisi so prehodili vsa mogoča pota od tiskarne do tiskarne, od lista do lista med Tihim in Atlantskim oceanom. Mogoče je čarobna pisava tega stroja preprečila, da bi uredniki sprejeli vsaj en moj prispevek. Ni mi znano, kako je bilo, sam Bog pa ve, da je bila snov mojih spisov prav tako čudna kot pisava. Za smešne cene sem prodal svoje težko kupljene šolske knjige starinarjem. Izposodil sem si majhne vsote denarja, kjerkoli sem mogel, in celo pripustil, da me je moj stari oče redil z bormim zaslužkom svoje pojemačice moči.

Ni trajalo dolgo, samo nekoliko tednov, in moral sem se vdati in iti delat. Vzlic temu nisem opazil nobene potrebe po pijanci. Nisem bil razočaran. Moja pisateljska pot se je samo zavlekla, to je bilo vse. Morebiti sem potreboval še nadaljnega pripravljanja. Iz knjig sem se bil dovolj naučil, da sem spoznal, da sem se približal vedu šele do roba njene obleke. Se vedno sem živel v višavah. Vse budne ure in večino ur, ki bi jih bil moral porabiti za spanje, sem prebil pri knjigah.

TRIINDVAJSETO POGLAVJE

Zunaj na deželi, v belmontski akademiji, sem pričel delati v majhni, popolno opremljeni parni pralnici. Z nekim drugim fantom sva opravljala vse delo od sortiranja in pranja do likanja belih rajs, ovrtnikov in manjših do finega skrobljenega perila za žene profesorjev. Delala sva kot črna živina, zlasti ko je prišlo polje in so dijaki začeli nositi platnene hlače. Strašansko veliko časa je treba, da zlikaš ene platnene hlače. In koliko jih je bilo! Potila sva se dolge vroče tedne ob delu, ki ga nikoli ni bilo konec, in marsikatero noč, ko so dijaki že davno spali v postelji, sva s tovarišem garala ob električni luči pri parni mongi ali likalni mizli.

Ure so bile dolge, delo naporno vzlic tempu, da sva postala prava mojstra v tem, kako se zloži vsako nepotrebno gibanje. Za to sem dobival trideset dolarjev plače na mesec — ter prosti stanovanje in hrano; to je bilo malce več kot sem služil v tovarni za jutro in pri podajanju premoga, vanj za toliko več, kolikor je veljalo stanovanje in hrana, kar je delodajalec male stavbe (jedla sva v kuhinji), meni je bilo toliko vredno kot dvajset dolarjev na mesec. Moja jasnja moč, višja leta, povečana ročnost in vse, kar sem se bil iz knjig naučil, vse to je bilo vredno povišanja dvajsetih dolarjev. Sodeč po takem napredovanju sem lahko upal, da postane, preden umrjem, nočni čuvaj s šestdesetimi dolarji na mesec ali pa policaj s sto dolarji in postranskimi dohodki.

Tako neusmiljeno sva se s tovarišem tekot tedna lotila dela, da sva bila v soboto zvečer popolnoma obnemogla. Bil sem torej zopet stara delovna živina, ker sem garal več ur na dan, kot konji garajo, in komaj malo več mislil kot konji. Knjige so mi bile zaprte. Prinesel sem jih bil cel kovyč s seboj v pralnico, pa uvidel sem, da jih ne morem čitati. Zaspal sem tišati hip, ko sem poskušal brati, ako pa se mi je poročilo, da sem obdržal očel za nekaj strani odprte, se nisem mogel spomniti, kaj sem bral. Opustil sem vse poskuse, da bi studiral težke predmete, kakor pravo, narodno gospodarstvo in biologijo, in sem poskušal z lažjimi stvarmi, kakor z zgodovino. Zaspal sem: Poskušil sem s književnostjo, pa sem zaspal. In ko sem končno zaspal pri živahnih povestih, sem knjige pustil. Vse časa, kar sem bil v pralnici, se mi ni posrečilo, da bi prebral eno knjigo.

Ko pa je prišel sobotni večer in je bilo tedensko delo končano do ponedeljka zjutraj, sem poznal poleg hrepenenja po spanju samo še eno poželjenje, in to je bilo, da bi se opil. To je bilo drugič v mojem življenju, da sem slisal jasen klic kralja Alkohola. Prvikrat so

bili vzroki moji izčrpani živel in možgani. Toda sedaj svojih možganov nisem bil prenapel. Nasprotno, možgani so mi odreveneli. To je bila tista nesreča.

In jaz, dolgoletni prisrčni prijatelj kralja Alkohola, sem dobro vedel, kaj mi je obetal — črne domisljije, sanje o moči, pozabljenosti, vse in sleherno razen vrtečih se pralnih strojev in mong, brnečih ožemalnikov in neskončnih procesij platnenih hlač, ki so se pripravljene premikale pod mojim švigajočim železom. In to je tisto. Kralj Alkohol se obrača do slabosti in neuspeha, do utrujenosti in izčrpanosti. On je najlažja pot iz nadlog. In pri tem laže ves čas. Telesu nudi lažno moč, lažno vzornost duha, da se vidiho stvari, kar niso, in neizmerno lepše, kakor so.

Vendar se nisem bil opil, iz prav preproste vzroka, ker je bilo do najbližje krme pol-druge miljo. In to se je zopet zgodilo, ker klic po pijanosti ni bil posebno glasen v mojih ušesih. Da je bil glasen, bi bil prehodil desetkrat toliko daljavo, samo da bi prišel do krme. Po drugi plati pa bi se gotovo opijal, da bi bila krma tik za vogalom. Tako pa sem se na svoj edini dan počitka v tednu zleknil v senco in se zabaval z nedeljaki časniki. Toda celo za to prazno slamo sem bil pretruden. Šaljiva priloga mi je še mogla privabiti rahel nasmeh na obraz, nato pa sem zaspal.

Dasi pa se za časa mojega dela v pralnici nisem podal kralju Alkoholu, nekaj določenega je vendarle dosegel. Slisal sem bil klic, čutil glodanje poželjenja, hrepenel po tešilu. Pripravljaj me je za močnejše poželjenje poznejših let.

V mojih možganih je klico seme poželjenja po alkoholu.

ŠTIRIINDVAJSETO POGLAVJE

Ko sem zapustil pralnico, sta me sestra in njen mož opremila za v Klondyke. V rani jeseni 1897 se je pričel prvi naval za zlato v tiste kraje. Bilo mi je takrat enindvajset let in sem bil v sijajnem fizičnem stanju. Spominjam se, da sem se na koncu osemindvajset milj dolge poti iz Dyea-e čez Chilcot do jezera Linderman v prenašanju tovarov kosal z Indijanci in prekosil marsikakega. Poslednja tovarna proga do Lindermana je bila tri milje dolga. Jaz sem po njej hodil nazaj po tovoru po štirikrat na dan in sem vsak pot pricijazil po stoipetdeset funtov. To se pravi, da sem vsak dan prehodil štirindvajset milj po najslabši stezi, in sicer dvajset milj od tega z bremenom stoipetdeset funtov.

Da, obesil sem bil karijero na klin in se iznova podal na pot pustolovščin iskat srečo. In na poti pustolovščin sem se seveda nameril za kralja Alkohola. Tukaj sem spet našel prave možakarje, pustolovce in klaviviteze, ki se sicer niso zmenili, ako jih je lakota trila, brez žganja pa niso mogli živeti. Žganje se je nošilo in vozilo po gazi naprej, moka pa je ležala v skrivnih zalozah nedotaknjena.

Sreča je hotela, da oni trije možje, ki sem potoval v njihovi družbi, niso bili pivci. Zato nisem pil razen ob redkih prilikah in, na sramoto, kadar sem pil z drugimi. V moji skrinjici za zdravila je bil tudi liter žganja. Odmahnil pa sem steklenico šele v nekem samotnem taboru, kjer je mogel neki zdravnik brez omamila operirati nekoga moža. Zdravnik in bolnik sta izpraznila mojo steklenico, nato pa pričela z operacijo.

Ko sem se leto pozneje okrevaje od skorbute vrnil zopet v Kalifornijo, sem videl, da je moj oče umrl in da sem postal poglavar in edini rednik družine. Ako povem, da sem od Beringovega morja do Britske Kolumbije podajal premog na nekem parniku in potoval odtoč do San Franciska v medkrvoju, bo vsakomur jasno, da nisem prinesel iz Klondyke drugega kot skorbuto.

Časi so bili hudi. Delo katerekoli vrste je bilo težko dobiti. In jaz sem moral prijeti za delo katerekoli vrste, saj sem bil še vedno neizvešan delavec. Na svojo karijero niti misliti nisem. To je minilo, je bilo pokopano. Moral sem najti kruha še za dvojce utopa poleg svojih in skrbeti za streho — no, da, in si kupiti zimsko obleko, ker je bila moja vsakokrat poletna. Nemudoma sem moral dobiti kako delo. Potem pa, ko bi prišel do sapa, bi zopet lahko mislil na bodočnost.

(Dalje prihodnjik.)

Ob dimniku je močnejše telo. Dim je naraščal in polnil prostor. Mačka je tekala po podstrešju in prenašala mlade. Znesla jih je k oknu, kjer jih ni več dušilo, in drobno mijavkaje je prenehala. Splazila se je po lestvi navzdol do podstrešnih vrat in se oglasila. Ob oknu so zadovoljno čepeli mucki. Spet je prisluhnila. Ker ni čula nobenega šuma, se je vrnila po lestvi in jih še enkrat pregledala. Potem se je hitro spustila skozi odprto ob vratih, stekla po tramo do okna dekle sobe in žalostno zamijavkala. Dvakrat, trikrat je zategnjeno poklicala, nato je švignila nazaj. Dušek dim je že tiščal iz okna in se usipal skozi špranje v steni. Prenesla je mladice v šupo in jih zakrila s slamo. Stekla je na dvorišče in glasno mijavkala. Gospodinja se je zbudila in sočutno pomislila: "Kaj je neki naš muck? Morda ji je kateri sosedovih mačkov požrl mlade."

Mačka pa je smukala iz šupe na dvorišče in nazaj, presunljivo tožila in klicala. Iz podstrešja se je valil dim in v tišini jutra je čudno oddaljeno zamolklo prihajal šum kakor votel prasket.

Iz lastavčijega gnezda je šinila samica. Obetela je hlev in se vrnila k mladici. Dim je objel njeno gnezdo in ni hotel več izginiti. Plašno je zadržalo okrog gnezda. Lastavica je begala po zraku in se vračala k mladici. V podstrešju hiše je skoraj neslišno bobnelo in ne nadomda je močan plamen švignil skozi streho. Mačka je zbežala drelo po slami v šupi in lastavica je plahutala s perotmi nad gnezdom. Bobnenje v podstrešju se je izpremenilo v pokanje opeke in plamni, ki so se sprostili v zraku in vetru; so požirali streho in grozeče ozarjali temno jutro. Mačka je švigala pred šupo, in mijavkala. Lastavica je v krogih obetavala gnezdo in se umikala dimu. Nje sloko telo se je izgubljalo v valu dima. Spet je sedla na gnezdo in branila s perotmi mladice pred nevarnostjo.

Pokanje na strehi, mijavkanje okrog hiše in čudno dušenje ozračje je prebudilo dekle. Nad glavo ji je hropela streha v boju z ognjem. S atrahom je poslušala čudni šum nad seboj. Jezno se je ozrla dol na dvorišče za mačko, ki se je zategnjeno in žalostno drla. Tedaj pa je kriknila in planila iz sobe.

"Gori! Gori!" Kakor blazna je goledala predse in bela srca se je izgubljala v megli dima. Hlapec je s trusem odprl hlevska vrata in zakrillil z rokami. V hipu je bilo dvorišče polno. Kričanje in jok vseprek, povelja in kriki. Streha je gorela v polnem plamenu, in že se je žareča pošast lotila tudi hleva. Drobni zublji so se hinavsko plazili po tramovju dalje in oblastno uničevali nagromadeno, ateljo in mrvo. Mlada gospodinja ni mogla ne kričati, ne hoditi. Sesedla se je na travniku za hišo in strmelna prazno v črno ogrodje strehe, ardi švigajočih plamenov. Ob njej se je gnetla gruča sosedov. Moški so pomagali pri gašenju, ženske so tar-nale in brezsmiselno tekale okrog gorečega poslopja. Iz hleva so vodili mukajočo živino. Ogenj je požiral že drugi del domačije. Nov val dima se je dvignil v nebo. Oprezno so li-zali plamenčki les nad lastavčijim gnezdom. Samica je še vedno obupno branila mladice. Drobno čvkanje v gnezdu je prenehalo. Dušeče ozračje je napolnila neznozna vročina. Lastavčije telo je trepetalo in peroti so le še slabotno frfotale nad gnezdom. V poslednjem naporu je obetela v dim zavite mladice. Goreče tramovje se je utrgalo in pometlo s seboj malo gnezdo in štiri drobna življenja. Plamen je šinil na kraj, kjer je bilo prej gnezdo. S poslednjo močjo skrbke matere se je pogladno drobno lastavčije telo v ožarjeni dim in iskalo gnezdo. Zaječal je les, zaprasketal v novem plamenu. Kakor kepa je ptica omahnila v dim. Ogenj pa je neusmiljeno besnel dalje.

Iz šupe so odnašali orodje in stroje ter bežali pred uničujočim sovražnikom. Težke noge so brezobzirno zadevale mačko, ki je iskala pot med nastlano slamo in razmetano mrvo. V kupu slame v kotu sta bila še dva

Alfred P. Sloan, načelnik odbora direktorjev General Motors Corp.

mladiča. Bolestno je klicala, beganje in ropot okrog nje je preglasilo njeno presunljivo mijavkanje. Dva sta bila že na varnem, dva sta ostala še v šupi. Preplašena je odskočila, ko je tleč ogorek priletel z goreče strehe. V hipu je zagorela slama blizu kota, kjer sta se tiščala mucka. Mačka je bežala pred plamenčki. Tekla je okrog šupe in se splazila od zadnje strani ob zemlji skozi odprto v notranjost. Tleče mrvice so se v ognju krčile in zvijale po tleh kakor žive. Mačka je osuplo postala. Bala se je teh malih gorečih nitk, ki so se plazile proti njenim mladici. V kotu sta še oba ležala. Iz slame sta dvigala glave, ki so brezobčno zdrsale spet nazaj. Mačka se je pogladno do bližnjega. Rahlo je prišla telesa in izginila skozi odprto pod steno. Ostal je še zadnji mladič. Slama okrog njega je izginjala v ognju. Mirno je čepel v kotu, pojemačoč od dima in vročine. Ob lini se je prikazala mačkina glava, ki pa se je hitro spet umaknila: Velik plamen je zajel šupo, veter je močnejše zavel. Mačka je begala okrog line in po trebuhu izkušala priti skozi odprto, a gost dim jo je vsakokrat poglad nazaj. Njeno obuno jokanje se je izgubljalo v prasketanju in besnenju ognja. Zadnjič se je splazila do line in plašno odskočila pred plamenčki, ki so si iskali pot po blikah in prežali nanjo. Razločiti ni mogla ničesar več. Groza jo je bilo ognja, teh švigajočih pošasti. Le še od daleč je strmel v razprtine, skozi katere je žarela notranjost. Tam notri je bil njen mladič. Goreče tramovje se je sesulo.

Mačka je zbežala. Ob plotu so se varno tiščali trije rebenci. Splazila se je do njih in jih obhizala. Trije kožuški so se privili k njej in iskah zavetja. Manjkal je le progasti mucek. Mačka mati je zastrmela v pojemačoji žar in žalostno zajokala.

HUMOR

Koristno

"Pomislite, pripoveduje nekdo svojemu prijatelju, 'zdaj se učim trebljati! Ali si moreš predstavljati, kakšne možnosti imaš, če to res dobro znaš?' 'Kje pa se tega naučiš?' vpraša prijatelj ves navdušen, 'tudi jaz namreč ne smem doma ust odpreti!'"

Obrnilo se je

Krojač pride zaradi računa. Služkinja ga takoj spusti v stanovanje. "Ali je gospod danes doma?" "Da." "Srečo pa imam! Se kadar sem prišel z računom, ga ni bilo doma!" Služkinja smehljaje se: "Da, da, toda včeraj so mi odpovedali službo!"

Učitelj: Koliko let ti je bilo ob zadnjem rojstnem dnevu, Tonček? Učenec: Osem let. Učitelj: In koliko jih boš štel ob naslednjem rojstnem dnevu? Učenec: Deset. Učitelj: Neumnost! Ali ne znaš računati? Učenec: Pač, gospod učitelj, danes je namreč moj rojstni dan.

"In kje ste se seznanili z vašo soprogo?" "Na nekem izletu v Alpah." "Torej ste prav za prav postali žrtve planin..."

Trije Kitajci

Napisal Arthur Williams

Nadzornik Donovan je zmrzoval v svojem premočenem dežnem plašču. Vlažna megla zgodnjega jutra v San Franciscu ga je stresala do kosti. Pristanice je bilo zapuščeno. Zaboji, ki so jih prejšnji dan zložili z japonskega tovornega parnika "O-San-Maru", so stali še prav tako, kakor prejšnji večer. Donovan je hodil okrog njih po prstih in je svoje uho previdno natakval na srove deske.

Pred nekim zabojem, tako visokim, kakor drugod. Njegov obraz se je raztegnil v zadovoljen nasmeh.

"Prebrisani dečki, ti Kitajci," je mrmral predse. Potlej je izvelel svojo piščal in na dva rezka žvižga sta se iz megle prikazala dva moža s kladivom in kleščami.

Kmalu nato se je na prednji strani zaboja pokazala široka odprtina in vanjo je nameril nadzornik Donovan svojo električno svetilko. Trije sključeni, rumeni dečki so mu prestrašeni zamežikali nasproti.

"Zal mi je, fantički," se je rečal Donovan, medtem ko jih je vlekel iz njihovega skrivališča, "a to ni pravi način priti v Združene države."

Na poti v priseljeniški urad je Donovan godel predse neko veselo popevko. Niti najmanj se ni jezil na svoje jetnike; prej je občutil neko sočutje za žrtve brezvestnega posredovalca, ki je te tri dečke najbrže pripravil ob njihove poslednje prihranke.

S pomočjo tolmača so Kitajci povedali običajno zgodbo. Neki beleč jim je obljubil, da jih bo za dve sto dolarjev spravil v Združene države. Vso dolgo pot so prebili v zaboji. Na smrt utrujeni in lačni so.

Donovan jim je iz lastnega žepa kupil kosilo in prevozna družba jim je morala priskrbeti prost povratek na ladjo, ki so se z njo pripeljali v zaboji in v ka-

terem jih je našel Donovan, zornik jih je spravil na ladjo, potem je čakal na pomol, kjer parnik ni zapustil pristanišča in zaplul na odprto morje. Tisti brezimni ovažki je snico govoril. Dan poprej je mree nekdo poklical Donovan na telefon v njegovi pisarni glas nekoga Kitajca mu je mignil, da bo eden izmed jev, ki jih bodo zložili s parnika "O-San-Maru", skrivalec, da se sicer zdela precej presenečena, ker še ni slisal, da bi izdal svojega rojaka. Kljub se mu je pa zdelo, da je va dolžnost pogledati, kaj stvari.

Ko se je vračal domov, nadzornik mimo trgovine Vung, kamor je njegova dajala priti njegove oči in srca. Trgovina je bila prta in na listku na vratih lo napisano, naj se perilo v nasproti ležeči restavraciji vrne. Dar Sing, lastnik majhnega kava, je nadzornika poudaril ljubeznivim smehljajem.

"Kaj pa je z Li Vungov vprašal nadzornik. "Li Vungov pridni sin," je govoril možiček, "peljal je k svojim starim starim bratranca veli seboj."

Donovan se je trudil, da hranil nebržen obraz, a se mu je zbudilo v njem strah sumničenja.

"Kje je pa Li Vung doli denarja?" je vprašal, si je toliko prihranil."

Dar Sing je nadzornika dno pogledal.

"O ne," je dejal, "Li Vung potreboval denarja. Dobil je brezplačne vozne listke."

Hudobni papagaj

Kovač kupi papagaja izveč mu zagotavlja, da zna govoriti in se kmalu nauči ga, kar sišči. Čez mesec dni prinese ptica nazaj. "Zakaj sta prinesla papagaja nazaj?" vpraša trgovec senečen.

"K-k-k-ker," se je jezilo iz sebe Kovač, "h-h-h-p-p-p-ptič j-j-j-jecja."

Neka balerina je mogla najsvetlejša upravnika gledališča. "Prosti! Prosti! svoj dopust, se je namerila — "Zakaj nekdaj dete" je bil kandidat. — "Zato la poročim z grofom X," je porivila ponosno: — "Z grofom X" je odvrnil intendant, dal vam bom za sedaj štiri dne dopusta, to bo zadostno.

Listen to and Advertise in PALANDECH'S YUGOSLAVIAN Folk Songs and Music Tamburitzna Orchestra Station WWAE, Every Sunday 536 S. Clark St., Chicago — Ill.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Pe sklopu 11. redne konvencije so lahko naročili na list Prosveto, pri čemer eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in en član iz druge družine. List Prosveta stane za vse enako, ne glede na to, koliko članov iz ene družine naročijo. Ker pa člani plačajo pri posameznem naročniku, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrstva, nikoli je list prodajal za člana SNPJ. List Prosveta je v vsaki družini, ki je v vsaki družini, ki bi rad štela list vsak dan. Člani lista Prosveta so:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Ciere in Chicago \$4.00
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 4.00
2 tednika in..... 7.00	2 tednika in..... 7.00
3 tednike in..... 9.00	3 tednike in..... 9.00
4 tednike in..... 11.00	4 tednike in..... 11.00
5 tednikov in..... 13.00	5 tednikov in..... 13.00

Za Evropo je..... \$8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali list Prosveto. Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaš lasten.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list Prosveto, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako dolgo, naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo snizati datum za to vsoto naročnine.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime..... Čl. družine \$.....
 Naslov.....
 Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slednjega dne moje družine:
 2)..... Čl. družine \$.....
 3)..... Čl. družine \$.....
 4)..... Čl. družine \$.....
 5)..... Čl. družine \$.....
 Mesto..... Država.....
 Nov naročnik..... Star naročnik.....

Dve materi

Vera Gogala

Pri šušterskih gredo zgodaj k počitku. Hlapec je zaprl vrata v hlevu, pregledal še enkrat živino in se vrgel na slamnjaco. Nad hlevom je tiho zaprhalo v lastavčijem gnezdu. V hiši so okna otemnela in vso domacijo je objel pokoj. Le veter je močnejše zavel skozi sadno drevje in se razgubil v gozdu.

Na podstrešju, v skritem kotu ob dimniku, je dremala domaća muca. Štirje mladici so ležali ob njej in se v spanju previrali blizu k materi. Mačka je preložila glavo. Zaspalo je po-

gledala ob sebi, ali je vse v redu. Kožuški so se pri dihanju enakomerno dvigali. Spet je brezskrbno zadremala. Kmalu po polnoči jo je zdrnila vročina. Mladici so se razdelili in raztegnjeno ležali vsak zase. Mačka je vstala in dvignila gobček. Čudno ostro jo je zaskelelo v nosnicah. Povovala je zrak in začutila dim. Spet je legla, vendar jo je dim vedno bolj motil in tudi mladici so se prebudili. Previdno se je vzpe-la iz skritega ležišča in oprežno stikala v drugem kotu podstrešja. Nato se je vrnila in prenesla vsakega mucka posebej v novo skrivališče. Spati ni mogla več, kajti drobni dim iz za-

ma ob dimniku je napolnil podstrešje in se počasi plazil skozi malo okno z napol razbito šipo. Mladici so postali nemirni. Mačka je sedla in glede nepremično v smer, odkoder je slutila čudno nevarnost. Rahlo je zamijavkala in pogledala po mladicih, ki so se tiščali k lini, hitro dihal, leži nerodno drug čez drugega in padali v slamo. Tram ob dimniku je tlel. Tiho prasketanje je opozorilo mačko, da je prisluhnila. Upognila je glavo in čakala na daljnji šum, pripravljena na obrambo mladicev. Zunaj se je počasi razde-ljevala tema in prva sivina zgodnjega jutra se je pazila čez spečo pokrajino.